

Asia: VN/10633/2020

Digitaaliset keinot koronaviruskriisin jälkihoidossa -työryhmän väliraportti

Väliraportissa on kuvattu koronaviruskriisin aikaista digiloikkaa laajasti eri sektoreilla. Katsotteko, että sektorien kehitystyötä on kuvattu riittävällä tavalla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos katsoo, että eri sektoreiden ja toimintojen kehitystyötä on kuvattu pääosin riittävällä tavalla. Kuvausten tarkkuustaso vaihtelee sektoreittain eli täysin yhteismitallisesti digitalisaation astetta ei ole kuvattu. Sektoreiden välistä yhteiskehittämistä tai digitalisaation toteuttamista ei ole juurikaan kuvattu.

Väliraportissa olisi voinut myös kuvata tiivistetysti yhteiskunnan digitalisaa-tiota koskevan lainsäädännön valmius- tai kypsyystasoa. Raportissa ei tässä kohdin mainita esimerkiksi vuoden 2020 alussa voimaan tullutta tiedonhallintalainsäädäntöä, joka on velvoittanut julkisen hallinnon toimijoita monentyyppisiin digitalisaatiota edistäviin toimenpiteisiin.

Katsotteko, että toimet, joita väliraportissa esitetään, riittävässä määrin edistävät tavoitteita? Jos ette, miten toimenpiteitä tulisi täydentää?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Tiedon hyödyntäminen ja tietovarannot -toimenpidekokonaisuuteen liittyen Maanmittauslaitos katsoo, että tiedon yhteentoimivuus eri tasoilla ja eri toimijoiden kesken on erittäin tärkeää. Yhteentoimivuus ja tietojen sujuva saatavuus mahdollistavat uusia käyttötapoja ja lisäarvopalvelujen tuottamista tie-toihin pohjautuen. Uusien käyttötapauksen mahdollistamiseksi julkisen hallinnon rekisteri- ja paikkatietojen laadun parantamiseen on panostettava, jotta digitaaliset alustat voivat luotettavasti hyödyntää tietoa. Tämä koskee esimerkiksi rakennuksiin, osoitteisiin, maankäyttöpäätöksiin ja liikenneinfrastruktuuriin liittyviä tietoja, joissa rekisterinpitäjinä toimivat sekä kunnat että valtion organisaatiot. Edelleen, tietojen yhteinen mallinnus ja sujuva käyttö kuntien ja valtion toimijoiden välillä vaatii panostusta sekä tiedon laatuun että yhteisiin julkishallinnon palveluihin ja alustoihin.

Toimenpiteeseen 35 Maanmittauslaitos ehdottaa lisäykseksi paikkatietoaineistojen hyödyntämistä (merkitty alla kursiivilla) tiedolla johtamisen parantamisessa:

Tiedolla johtamisen parantamiseksi tulee edelleen edistää tiedon saatavuutta ja ajantasaisuutta sekä edistää uusien analytiikkatekniikoiden kuten koneoppimisen (tekoälyn) käyttöönottoa ja paikkatietoaineistojen hyödyntämistä analyysien tekemisessä ja tulosten esittämisessä. Tutkimustiedon saatavuutta ja digitaalisen hyödyntämisen mahdollisuuksia tulee parantaa mm. parantamalla tiedon semanttista yhteentoimivuutta sekä lisäämällä datan eheyttä ja tietoturvaa. (VM, LVM, TEM, STM, MMM muut)

Uudeksi toimenpiteeksi Tiedon hyödyntäminen ja tietovarannot -toimenpidekokonaisuuden alle Maanmittauslaitos esittää:

Turvataan tarkan ja luotettavan paikannuksen saatavuus kaikille yhteiskunnan toimijoille. Tarkka paikannus hyödyttää mm. virusten tai pandemioiden hallintajärjestelmiä, maa- ja metsätalouden sekä luonnonvarojen käyttöön liittyvää digitalisaatiota sekä teollisuuden logistisia ratkaisuja.

Maanmittauslaitos esittää uudeksi toimenpiteeksi toimenpidekokonaisuuden ”Digitaalisten toimintamallien kehittäminen” alle:

Kehitetään huoneistovaihdannan ekosysteemin digitaalisia palveluketjuja, joilla mahdollistetaan pankkien ja kiinteistövälittäjien sähköisissä palveluissa tehtävien osakehuoneistokauppojen sekä asunto-osakeyhtiöiden hallinnassa olevien vaihdannassa ja vakuushallinnassa tarvittavien tietojen siirtyminen ra-kenteisten rajapintojen (API) avulla automaattisesti rekisteröitäväksi uuteen Huoneistotietojärjestelmään.

Mitkä toimenpide-ehdotukset tulisi priorisoida? Millä perusteilla?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Maanmittauslaitos katsoo, että Digitaalisten toimintamallien kehittämistä/sähköisten palvelujen kehittämistä ja käytön lisäämistä palvelisi ehdotetuista toimenpiteistä erityisesti sähköiseen allekirjoittamiseen tarkoitetun palvelun luominen (toimenpide 25). Palvelu olisi luonteva osa Suomi.fi -palvelukokonaisuutta, ja mahdollistaisi luotettavan sähköisen allekirjoituksen, tunnistautumisen ja valtuutukset yhdessä muiden Suomi.fi-palveluiden kanssa.

Toimenpiteiden priorisointi tulee tehdä vaikuttavuuden näkökulmasta eli etusijalla tulisi olla toimenpiteet, joilla on laajaa vaikuttavuutta koko yhteiskunnassa eri sektorirajat ylittäen. Lisäksi kannattaa tunnistaa toimenpiteet, joiden toteutus on jo käynnistynyt esim. osana laajempaa hanketta tai jotka on muutoin nopeita toteuttaa. Jatkotyössä toimenpiteet olisi hyödyllistä ryhmitellä kiireellisyyden, toteutettavuuden tai vaikuttavuuden osalta eri koreihin.

Digitalisaation edistämiseksi keskiössä on myös lainsäädännön kehittäminen tukemaan digitaalisten toimintatapojen ja palvelujen käyttöönottoa mm. koneoppimisen ja tekoälyn hyödyntäminen viranomaisten ratkaisu- ja päätöstoiminnassa.

Mitä toimenpide-ehdotusten toteutuksessa tulee huomioida?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Monet toimenpiteet edellyttävät eri sektoreiden ja toimijoiden yhteistyötä ja hallinnonalojen kehittämisen yhteensovittamista. Lisäksi toimenpiteillä on keskinäisiä liitossuhteita sekä joissain kohdin myös päällekkäisyyksiä. Nämä edellyttävät koordinoitua, jotta kehittämisresursseja käytetään tehokkaasti.

Toimenpide-ehdotuksissa on viitattu jo käynnissä oleviin hankkeisiin, joiden osana toimenpiteitä voidaan edistää. Tunnistattekko muita hankkeita, joihin toimenpiteet tulisi kytkeä?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

AuroraAI-hanke ja tulevaisuudessa mahdollisesti rakennetun ympäristön tietojärjestelmä (Ryhti-hanke).

Keitä toimenpiteissä ja niiden toteutuksessa/mahdollisissa tulevissa hankkeissa tulisi olla mukana ja miten hankkeet tulisi resursoida? Olisitteko itse halukas osallistumaan toteutukseen?

Voitte kirjoittaa vastauksenne alla olevaan tekstikenttään

Kunkin toimenpide-ehdotuksen jälkeen on mainittu keskeiset toimijat ehdotuksen toteutukseen ja vaikutukseen liittyen. Maanmittauslaitos suhtautuu omaan toimialaansa liittyviin ehdotuksiin positiivisesti ja on valmis osallistumaan toimenpiteiden toteutukseen erikseen sovittavalla tavalla.

Vapaamuotoinen lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Väliraportissa painotetaan useissa kohdin sähköisen allekirjoituksen mahdollistamista entistä kattavammin. Huomionarvoinen on väliraportin sivulla 6 oleva maininta: ”Käsin kirjoitettua allekirjoitusta vastaava sähköinen allekirjoitus on edelleen harvoin tarjolla sähköisissä palveluissa ja organisaatioiden käytössä.” Tämä pitää paikkansa ja tällä on erityistä merkitystä sellaisessa toimintaympäristössä, jossa sähköisiin tahdonilmaisuihin, kuten sähköisiin sopimuksiin, kohdistuu lähtökohtainen, kirjallinen muoto ja omakätistä kirjallista allekirjoitusta koskeva muotovaatimus. Jotta tällainen muotovaatimus voidaan täyttää sähköisesti, tulee sähköisen allekirjoituksen vastata omakätistä kirjallista allekirjoitusta.

Perhe- ja jäämistöoikeudellisiin oikeustoimiin, kuten osituksiin, perinnönjakoihin ja testamentteihin, kohdistuu perinteisiä, kirjallisuutta ja omakätistä allekirjoitusta koskevia muotovaatimuksia. Nämä oikeustoimet ovat poikkeuksellisesti vielä kokonaan digitalisaation ja sähköisen toimintaympäristön

ulkopuolella. Kirjallisen ja sähköisen muodon rinnastussäännöstä ei sovelleta niihin. Avioliittolakia ja perintökaarta tulisi tarkastella tältä osin uudelleen ja sähköisen muodon mahdollisuudesta tulisi ottaa säännökset näihin lakeihin.

Ulkomaalaisten tunnistamisesta viranomaisten palveluissa väliraportissa todetaan aivan oikein, että ”ilman suomalaisia pankkitunnuksia voi olla haas-teellista tunnistautua digitaalisissa palveluissa” (s. 30). Kaiken kaikkiaan ulkomaalaisten tunnistautumismahdollisuuksien toteuttamiseen tulisi kiinnittää huomiota. Käytännössä tämä tarkoittaa muussa maassa Suomessa myönnettyjen tunnistusvälineiden tunnustamista myös Suomen viranomaispalveluissa. Säädösperusta tälle on jo olemassa eIDAS-asetuksessa. Kun kysymys on omaisuutta koskevista rekistereistä, kuten lainhuuto- ja kiinnitysrekisteristä ja osakehuoneistorekisteristä, keskeistä on myös se, että ulkomaisen tunnistuspalvelun tarjoajan välittämät henkilön yksilöintitiedot täsmäävät rekistereissä oleviin yksilöintitietoihin, ennen kaikkea omistajamerkintöihin. Vain tällä tavalla voidaan edistää esimerkiksi sähköisen vaihdannan toteutumista myös ulkomaisten omistajien osalta.

Lopuksi Maanmittauslaitos katsoo, että sellaiset voimassaololtaan väliaikaiseksi koronaviruskriisin johdosta säädetyt poikkeusmenettelyt, jotka on koettu toimiviksi, tulisi säätää pysyviksi mm. kiinteistömuodostamislain muutokset koskien toimituskokousten sähköistä järjestämistä ja kirjallista menettelyä. Muutokset ovat osoittautuneet käytännössä toimiviksi ja ne ovat sujuvoittaneet toimitusten läpivientiä. Maanmittauslaitoksen asiakkaat ja sidosryhmät ovat antaneet menettelyistä myönteistä palautetta.

Saarnio Katri

Maanmittauslaitos - Pääjohtajan sijaisena ylijohtaja Petri Korpinen ja
maanmittausneuvos Markku Markkula